

Nr 4.

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, om beredande av vidgade möjligheter att vid krig eller krigsfara ingripa mot verksamhet, som hotar rikets yttre eller inre säkerhet.

Under det andra världskriget befanns det nödvändigt att på olika sätt utvidga myndigheternas befogenheter att inskrida mot verksamhet, som hotade rikets yttre eller inre säkerhet. Enligt 1940 års tvångsmedelslag kunde myndigheterna sålunda bl. a. företaga avlyssning av telefonsamtal samt granska och censurera telegram och postförsändelser. De bereddes också möjlighet att kvarhålla en för vissa brott misstänkt person under väsentligt längre tid, än vad som är tillåtet enligt den allmänna straffprocessuella lagstiftningen. En särskild lagstiftning — som aldrig kom att tillämpas — möjliggjorde upplösande av sammanslutning, vars verksamhet åsyftade att med våldsamma medel eller med hjälp av främmande makt omstörta eller förändra rikets statskick eller vars verksamhet var ägnad att sätta rikets säkerhet i fara eller att allvarligt störa ordningen inom landet. Egendom tillhörig upplöst sammanslutning kunde konfiskeras. Befogenheterna i fråga tillkommo i allt väsentligt i samförstånd mellan de demokratiska partierna. Enighet rådde även om deras karaktär av tillfälliga ingrepp i medborgarnas rättsskydd. De avskaffades också efter krigets slut.

Det allvarliga utrikespolitiska läget har ånyo aktualiserat behovet av ett stärkt skydd mot landsförrädisk verksamhet. Faran för ett nytt krig är uppenbar. Under sådana förhållanden anmäler sig åter behovet av särskilda säkerhetsåtgärder, tillämpliga såväl vid krigsfara som vid krig.

Läget nu innebär ännu större risker än under det andra världskriget för att en grupp medborgare, som verkar för främmande makts räkning och på dess uppdrag, skall kunna allvarligt skada vårt försvar, vår försörjning och vår inre säkerhet.

Under det andra världskriget visade det sig svårt att riktigt avväga de utvidgade befogenheter åt myndigheterna, som behövdes för att möta den då aktuella faran från en »femte kolonn». Avvägningen mellan å ena sidan rikets säkerhetsintressen och å andra sidan de laglydiga medborgarnas frihets- och rättssäkerhetsanspråk gav upphov till svåra problem. Efter-

som behovet av säkerhetsåtgärder torde bli ännu större i en tänkbar kommande kris, kan det förutses, att dessa avvägningsproblem måste bli ännu svårare.

Under sådana förhållanden synes det oss trängande, att de frågor, som sammanhånga med behovet av lagstiftningsåtgärder innebärande utvidgade befogenheter för myndigheterna att inskrida mot verksamhet, som hotar rikets yttre eller inre säkerhet, upptagas till närmare undersökning. Att så sker framstår för oss som en ofrånkomlig beredskapsåtgärd. Att det inte redan nu finns en beredskapslagstiftning på dessa områden, vilken kan sättas i kraft vid krig eller överhängande hot om krig, måste betecknas som en allvarlig brist i vår allmänna beredskap. Om en sådan beredskapslagstiftning inte finns vid ett krigsutbrott, blir det nödvändigt att i hast improvisera en sådan. I en spänd situation är det emellertid risk för att någon verklig avvägning mellan kraven på lagstiftningens effektivitet och medborgarnas grundläggande krav på rättssäkerhet icke hinner företagas. Därmed riskerar man, att sådana inskränkningar av medborgarnas frihet och rättssäkerhet kunna komma till stånd, vilka vid en mindre forcerad prövning icke skulle tett sig som oundgängligen nödvändiga. För att myndigheterna redan under den första sannolikt mycket kritiska tiden av lagstiftningens tillämpning verkligen skola vara i stånd att handla enligt lagstiftningens intentioner, är det vidare nödvändigt, att de i tid kunnat sätta sig in i dess innebörd och förbereda sig på dess tillämpning. Även dessa skäl, som hänföra sig både till effektivitets- och till rättssäkerhetsintresset, tala alltså för att en beredskapslagstiftning så skyndsamt som möjligt bör komma till stånd.

Den utredning, som vi sålunda förorda, bör bl. a. inriktas på att skapa möjlighet att avlägsna opålitliga personer från anställning inom olika viktiga samhällsområden såsom det militära och civila försvaret, förvaltningen i övrigt eller eljest samhälleligt betydelsefulla företag av allmän eller enskild karaktär.

Enligt vår mening skulle en fortsatt underlåtenhet att till ingående prövning upptaga de viktiga frågorna kring en beredskapslagstiftning till skydd för rikets säkerhet icke blott medföra allvarliga risker för denna säkerhet. Den kan också komma att medföra, att det i en kritisk situation tillkommer olyckliga och olämpliga ingripanden i grundläggande frihets- och rättssäkerhetsvärden.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående beredskapslagstiftning, avsedd att vid krig eller krigsfara skapa vidgade möjlighe-

ter att ingripa mot verksamhet, som hotar rikets yttre eller inre säkerhet, samt om framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 12 januari 1951.

Jarl Hjalmarson.

Martin Skoglund.

T. G. v. Seth.

Folke Kyling.

Ernst V. Staxäng.

Elis Håstad.

E. Birke.

Erik Hagberg
i Malmö.
